



Jilská 1, 110 00 Praha 1

T.: +420 222 221 753 F.: +420 210 310 143

www.soc.cas.cz

RNDr. Petr Nečas
Předseda vlády ČR
Úřad vlády ČR
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 PRAHA 1

V Praze dne 27. 9. 2010
Č.j. SOÚ-132/NKC/2010

Problematika rodičovství z hlediska řešitelství výzkumných projektů financovaných z veřejných zdrojů na výzkum, vývoj a inovace

Vážený pane premiére a předsedo Rady pro výzkum, vývoj a inovace,

obracíme se na Vás s žádostí o systémové řešení možnosti odsunout či přerušit řešení výzkumných projektů institucí, které rozdělují finance z veřejných zdrojů, z důvodu rodičovství řešitelky/řešitele (či z jiných závažných důvodů).

Dne 1. 3. 2010 požádalo Národní kontaktní centrum - ženy a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., předsedu Grantové agentury ČR, aby do podmínek pro udělování postdoktorských grantů GA ČR byla zavedena možnost přerušit či odložit řešení projektu vědcům a vědkyním, kteří absolvují mateřskou/rodičovskou dovolenou, neboť dosavadní praxe znamenala ztrátu grantu, a s tím i významného kariérního milníku začínajících vědkyň a vědců. Taková situace také představovala významné systémové znevýhodnění, které negativně dopadá především na vědkyně.¹⁾

Předseda Grantové agentury na základě právní analýzy, která došla k závěru, že „paušální nemožnost přerušit grantový projekt z důvodu těhotenství/mateřství může za specifických okolností vést k tzv. nepřímé diskriminaci ve smyslu § 3 odst. 1 Antidiskriminačního zákona (zák. č. 198/2009 Sb.)“ rozhodl, že přerušení řešení výzkumného projektu umožní na základě přezkumu komise GA ČR.

V této souvislosti bychom Vás jako předsedu Rady pro výzkum, vývoj a inovace rády vyzvaly k iniciaci setkání se všemi poskytovateli veřejné podpory na výzkum, vývoj a inovace a přijetí stejného opatření ve všech projektech a programech výzkumu, vývoje a inovací, které koordinují instituce státní správy, neboť existuje důvodné podezření, že činnost těchto institucí není v souladu se stávajícím právním řádem ČR. Také příklady ze zahraničí ukazují, že se jedná o zcela běžnou praxi (viz příloha). Tohoto setkání bychom též rády využily k tomu, abychom Vám představily závěry a výstupy pravidelné Monitorovací zprávy o postavení žen v české vědě a dalších publikací a aktivit s cílem prozkoumat možnost řešení otázky postavení žen ve vědě v ČR, kterou česká politika výzkumu, vývoje a inovací doposud naprosto opomíjí navzdory mezinárodním závazkům, zejména na úrovni EU.

Marcela Linková
koordinátorka
Národní kontaktní centrum - ženy a věda
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
marcela.linkova@soc.cas.cz

¹⁾ Např. podmínky pro udělování postdoktorských grantů umožňují udělení tohoto typu grantu pouze jednou. V případě, že žadatelka otěhotní či v případě že se žadatelovi či žadatelce narodí po udělení grantu dítě a nastupuje mateřskou/rodičovskou dovolenou, byla praxe taková, že došlo k vrácení grantu. To ovšem znamenalo, že tyto osoby (zejména ženy) na počátku vědecké dráhy byly systémově znevýhodněny oproti jiným uchazečům, kterým se dítě nenarodilo či kteří se nestali primárním pečovatelem o narozené dítě. Nutno dodat, že podobné grantové schéma pro začínající vědce a vědkyně v ČR neexistuje.

Příloha:

Finská akademie věd

Grantový systém Finské akademie věd umožňuje přerušení a prodloužení řešení grantu od roku 1999. Dobu financování projektu je možné prodloužit z důvodu mateřské a rodičovské v případě, že nebyla přijata jiná osoba, která by projekt realizovala a výzkumník/ce na mateřské/rodičovské projekt dokončí. Dodatečné výzkumné prostředky jsou poskytovány pouze, pokud je dodatečné financování třeba z důvodu mateřské dovolené, nemocenské nebo jiné změny v kolektivní smlouvě nebo legislativě nebo v důsledky pohybu ve směnném kurzu.

Zdroj: <http://www.aka.fi/en-gb/A/For-researcher/Use-of-funding/Changes-in-funding-decisions/>

Německo

Grantové schéma DFG zohledňuje individuální životní okolnosti řešitelů/řešitelek grantů, jako jsou těhotenství, porod a péče o dítě tím, že jim poskytuje možnost jednak navýšit finanční prostředky na projekt o nepředvídané náklady (např. najmutí další osoby, která během nepřítomnosti nebo při částečném úvazku řešitele/řešitelky nahradí jeho/její práci), jednak má řešitel/řešitelka možnost přerušit projekt, prodloužit jeho řešení a nebo předat řešitelství jiné osobě (s možností získat řešitelství zpět po návratu). Projekt může být přerušen z důvodu rodičovské dovolené až na tři roky, DFG přitom podporuje rychlejší návrat těchto osob prostřednictvím možnosti pracovat na částečný úvazek.

Zdroj:

http://www.dfg.de/foerderung/grundlagen_dfg_foerderung/chancengleichheit/massnahmen/sachbei-hilfen_einzelfoerderung/ausgleich_ausfall/index.html

Lucemburské národní fondy výzkumu (FNR)

V případě narození dítěte nebo jeho adopce dochází k automatickému prodloužení postdoktorského projektu o dobu mateřské dovolené stanovené legislativou. Mateřská dovolená v případě doktorských a postdoktorských projektů trvá osm týdnů před stanoveným dnem porodu a do 8-12 týdnů po narození dítěte. Osm týdnů získají také rodiče adoptovaného dítěte. FNR automaticky prodlužuje dobu financování grantu.

Zdroj: <http://www.afr.lu/en/AFR-Grants-Activities/Forms%2C-Guidelines-Logos/Postdoc-Forms-and-Guidelines>

Polsko

V Polsku je nyní v přípravě novela zákona, která řeší souběh rodičovství a řešení výzkumných grantů. V případě tzv. domácího výzkumu dojde k prodloužení doby řešení grantu o délku rodičovské dovolené bez navýšení financí přiznaných danému grantu, v případě doktorandských stipendií je prodloužena doba řešení grantu z 36 měsíců na 48 měsíců. Financování grantu je během této doby pozastaveno. Program mezinárodní mobility umožňuje trvání financování projektu během rodičovské dovolené, nicméně neprodlužuje dobu řešení projektu.

Zdroj: Ministerstvo vědy a vyššího vzdělávání

Slovenská grantová agentura

Článek 39 Prováděcího předpisu o financování a hodnocení výzkumné činnosti umožňuje řešiteli/řešitelce zažádat o pozastavení řešení grantových projektů. Tento článek se využívá zejména v případech mateřské/rodičovské dovolené.

Zdroj: <http://www.arrs.gov.si/sl/akti/prav-razisk-dejavn.asp>

Španělsko

Ve Španělsku je možné přerušit řešení všech pěti typů grantů a prodloužit projekt v případě rodičovské dovolené. Finanční prostředky na výzkum se nenavýšují.

Zdroj: Usnesení z 5. 2. 2010 státního sekretariátu pro výzkum španělského Ministerstva pro vědu a inovace

Švédská grantová agentura

Po konzultaci s vedoucím projektu umožňuje Grantová agentura posunout začátek projektu nebo jej dočasně přerušit s podmínkou, že nedojde k prodloužení doby řešení projektu stanovené ve smlouvě. Pokud vznikne nutnost prodloužit financování nad dobu určenou ve smlouvě, je nutné požádat Grantovou agenturu o prodloužení, a to dostatečně dopředu před koncem financovacího období určeného ve smlouvě.

Zdroj:

http://www.vr.se/download/18.1ada9fde1266f78be668000504/General_conditions_research_grants_2009.pdf

Švýcarské národní fondy (SNF)

SNF umožňují řešitelkám/řešitelům grantů (nebo členům/členkám týmů) absolvovat rodičovskou dovolenou v rámci lokálně platné legislativy toho kterého kantonu (většinou jde o minimálně 14 týdnů při příspěvku ve výši 80 % či častěji 100 % jejich běžného platu). Z důvodu rodičovské dovolené je možné projekt prodloužit nebo určit zastoupení. V případě stipendií pro začínající nebo vracející se vědkyně/vědce mají řešitelky/řešitelé nárok na čtyřměsíční placenou rodičovskou dovolenou.

Zdroj: <http://www.snf.ch/D/service/forscherinnen/Seiten/Instrumente-Massnahmen.aspx>